

XIII-asis jaunųjų menininkų sąjūdis Žemaitijoje

Paroda-Konkursas Stanislovo Riaubos premijai laimėti

Stanislovo Riaubos skulptūros yra nepaprastai svarbi lietuvių tautodailės žanro dalis. Jo kūryba kupina išradingumo, šmaikštumo ir tautiškumo pajautimo. S. Riaubos darbai atspindi tradicinės lietuvių skulptūros bruožus, tiek savo plastine raiška, tiek ir išmone bei tematika. Šie S. Riaubos skulptūros bruožai nulėmė, jog jo kūriniai nuo 7-ojo dešimtmečio pradžios eksponuojami respublikinėse, sąjunginėse, užsienio parodose, susilaukė visuomenės dėmesio, populiarumo, aukščiausio įvertino. Meninio įkvėpimo skulptorius ieškojo gamtoje, gimtajame Godelių kaime (Plungės r.), senajame lietuvių liaudies mene. Jo kūryba džiugino kaimo žmones, įkūnijo Žemaitijos dvasią ir iki pat šių dienų išliko reikšminga Lietuvos ir pasaulio primityviojo meno dalimi.

Stanislovo Riaubos garbei Plungėje jau tryliktą kartą vyksta jaunųjų menininkų paroda-konkursas, kuriame dalyvauja kuriantis jaunimas iš visos Žemaitijos. Šiuo projektu, kuris rengiamas kasmet nuo 2001 m., siekiama puoselėti tautodailės tradicijas vaikų ir jaunimo tarpe bei pagerbti unikalios skulptoriaus S. Riaubos atminimą.

Išskirtinai žaisminga ir itin tautiška S. Riaubos kūryba neatsitiktinai tapo sektinu pavyzdžiu jaunajai kartai. Plungėje vysktančiame Žemaitijos regiono konkurse kasmet dalyvauja daug jaunų žmonių, kurie savo darbais siekia plėtoti lietuviškąsias tradicijas. Šiais metais konkurse dalyvavo 82 jaunieji menininkai. Iš viso eksponuoti 328 tapybos, grafikos, skulptūros ir tradicinių amatų kūriniai. Iš kiekvieno žanro komisijos buvo išrinkta po viena geriausių autorių. Nugalėtojais tapo: Rokas Stankus (kalvystė), Neda Varpukauskaitė (grafika), Valdas Bartkus (skulptūra), Rasuolė Jautakytė (tapyba).

Stanislovo Riaubos vardo parodoje-konkurse šiais metais itin didele gausa bei įvairove pasižymėjo tapybos darbai. Būtų galima išskirti dekoratyvinės stilistikos tapybos kūrinius, kuriuose dominuoja iliustratyvumas, formos išbaigtumas, grafiška spalvos raiška. Šiuose darbuose dominuoja fantastinės tematikos įvaizdžiai, atsiskleidžia kūrėjų išradingumas, vaizduotė. Taip pat juose ryškesnė šiuolaikinio, modernaus meno įtaka bei knygų grafikai būdinga vizualinė išraiška. Galima pasidžiaugti gerai įvaldytu piešiniu bei subtiliai parinktais spalviniais deriniais. Vis dėlto, reiktų pastebėti, jog tapybos žanre gerokai sumažėjo tautodailės

tematikos ir naiviajai tapybai būdingo formos bei kompozicijos primityvumo. Tai greičiausiai lemia laikmetis, kuriame plėtojantis tapybos žanro naujovėms, vis sunkiau išlaikyti tradicinę tapymo manierą bei senuosius įvaizdžius.

Konkurso nugalėtoja tapybos žanre tapo Rasuolė Jautakytė. Jaunosios tapytojos kūriniai parodoje išsiskyrė potėpio laisvumu, ekspresyvumu. Autorė puikiai valdo kompoziciją ir spalvas bei jų maišymą. Būtent spalviniai ieškojimai labiausiai leido atsiskleisti R. Jautakytės darbų tapybiškumui ir kūrėjos individualumui.

Kur kas arčiau tautodailės pagrindų išlikusi skulptūra. Jaunųjų skulptorių darbai šiais metais džiugino formos monumentalumu, saikingai naudojamais dekoru elementais. Kai kurie kūriniai išsiskyrė tradicine polichromija - lokalinium, sodriu koloritu, kuris buvo mėgiamas ir senųjų meistrų. Teminiu atžvilgiu taip pat susiduriama su tautodailei būdingais personažais, pavyzdžiui, Šv. Jurgiu. Šio šventojo kultas buvo stiprus ir giliai įsišaknijęs lietuvių pasaulėjautoje. Jo, kaip Lietuvos ir žemdirbių globėjo įvaizdis, nuolat atsikartodavo tautodailės meistrų kūryboje. Tradicinių įvaizdžių išsaugojimas šiuolaikinėje lietuvių tautodailėje ir jaunųjų kūrėjų meninėje saviraiškoje yra vienas iš šio konkurso tikslų, tad neatsitiktinai laureatu skulptūros žanre išrinktas Valdas Bartkus. Jaunasis skulptorius pademonstravo ne tik savo techninius bei kompozicinius gebėjimus, bet ir idėjiniame lygmenyje labai priartėjo prie Riaubai būdingos tematikos, įvaizdžių, tautodailės tradicijų.

Grafikos žanro atstovų kūryba pasižymėjo itin plačia temine įvairove ir skirtingomis atlikimo technikomis. Dominavo piešimas šratinuku ar pieštuku bei lietuvių tautinei grafikai būdingas dekoratyvumas. Laureate šioje srityje tapo Neda Varpukauskaitė. Jos darbai išsiskyrė kompozicijos įvaldymu, spalvinių ir toninių kontrastų pajautimu bei aukštu grafikos technikų išmanymu. Dauguma jaunųjų grafikų, dalyvavusių šioje parodoje-konkurse, kūrė pasitelkdami senąją lietuvių simboliką ar liaudies menui būdingą darbo tematiką. Vis dėlto galima pastebėti ir daug novatoriškumo, individualumo, vidinės kūrėjų saviraiškos, kuri labiausiai atsispindėjo darbų siužetuose.

Tradicinių amatų kategorijoje išsiskyrė Roko Stankaus kalvystės kūriniai. Šiais metais R. Stankus buvo vienintelis konkurso kalvis. Kalvystės amatas Lietuvoje turi senas ir unikalias tradicijas, todėl jų puoselėjimas yra svarbus ir šiais laikais. Vis dėlto, reiktų pastebėti, kad jaunųjų kūrėjų tarpe gausėja žmonių, kuriančių vitražus, piešiančių ant šilko ar plėtojančių kitas, ne tokias tautines, meno šakas. Tai yra visiškai natūralu šiandieniniame pasaulyje, kuriame

technologijos ir žinios plinta didžiuliu greičiu ir tarptautiniu mastu. Džiugu, kad tokie projektai kaip šis, suteikia galmybę jaunimui išbandyti savo kūrybines jėgas ir prisiminti lietuviškąsias tradicijas, puoselėti jas bei išsaugoti savo kūrinuose.

Gailė Jurgaitytė